

تجارت مستقیم آنان با شرق بشود. موقعیت جغرافیایی در سیاست‌های اقتصادی ساسانیان از جمله سیاست انحصارگرایی اقتصادی میان شرق و غرب، تأثیری مهم داشت و در واقع، موقعیت جغرافیایی ساسانیان، توانایی کنترل تجارت میان شرق و غرب را برای این حکومت فراهم کرده بود. پیشرفت تجارت دریایی ساسانیان و گستردگی آن تا شرق و اقیانوس هند و دریای سرخ را باید از امتیازات موقعیت دریایی آنان به‌ویژه در خلیج فارس دانست. سهم خلیج فارس به‌عنوان یک عامل طبیعی و جغرافیایی در این پیشرفت و تجارت دریایی بسیار چشمگیر بوده است.

منابع و مأخذ

فارسی:

- آلتهایم، فرانتس و دیگران، ۱۳۸۲، *تاریخ اقتصاد دولت ساسانی*، ترجمه: هوشنگ صادقی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- اچ. بیکر، الن، ۱۳۹۲، *جغرافیا و تاریخ (پیوند مرزها)*، ترجمه: مرتضی گودرزی، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.
- اسدیین، زهرا، ۱۳۹۰، *فعالیت‌های نظامی، تجاری ساسانیان در خلیج فارس*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مطالعات خلیج فارس، اهواز: دانشگاه شهید چمران اهواز.
- اله‌یاری، فریدون، ۱۳۹۳، *اعراب و راهبرد نظام ساسانی در بین‌النهرین و خلیج فارس و جزیره‌العرب*، تهران: امیرکبیر.
- بروسیوس، ماریا، ۱۳۹۵، *ایران باستان*، چاپ سوم، ترجمه: عیسی عبدی، تهران: نشر ماهی.
- بیک‌محمدی، حسن، ۱۳۷۷، *مقدمه‌ای بر جغرافیای تاریخی ایران*، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- ، ۱۳۸۷، *مقدمه‌ای بر تاریخ علم جغرافیا*، اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
- پاشازانوس، حمیدرضا، ۱۳۹۴، *سیراف: تجارت دریایی ایران و چین در اواخر دوره ساسانی و اوایل دوره اسلامی*، "پژوهش‌های ایران‌شناسی"، سال پنجم، شماره ۱: بهار و تابستان، صص ۶۳-۵۰.
- پروکوپیوس، ۱۳۴۷، *جنگ‌های ایران و روم*، چاپ دوم، ترجمه: محمد سعیدی، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب
- پیگولوفسکایا، نینا، ۱۳۷۲، *اعراب حدود مرزهای روم شرقی و ایران در سده‌های چهارم-ششم میلادی*، ترجمه: عنایت‌الله رضا، تهران: مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی.
- ، ۱۳۸۷، *شهرهای ایران در روزگار پارتیان و ساسانیان*، چاپ سوم، ترجمه: عنایت‌الله رضا، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- دریایی، تورج، ۱۳۸۸، *شهرستان‌های ایران‌شهر*، ترجمه: شهرام جلیلیان، تهران: نشر توس.

- ، ۱۳۹۲، ساسانیان، ترجمه: شهرناز اعتمادی، تهران: نشر توس.
- دورانت، ویلیام جیمز، ۱۳۴۴، *لذات فلسفه*، ترجمه: عباس زریاب‌خوئی، [بی‌جا]: شرکت سهامی نشر اندیشه.
- رضا، عنایت‌الله، ۱۳۷۴، *ایران و ترکان در روزگار ساسانیان*، چاپ دوم، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- ساکی‌مفرد، صفیه، ۱۳۹۱، *تاریخ تحولات سیاسی و اقتصادی کرانه‌های عربی خلیج فارس در دوره اشکانیان و ساسانیان*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مطالعات خلیج فارس، اهواز: دانشگاه شهید چمران اهواز.
- زرین‌کوب، عبدالحسین و روزبه زرین‌کوب، ۱۳۹۴، *تاریخ ایران باستان (۴)*: تاریخ سیاسی ساسانیان، چاپ دهم، تهران: سمت.
- ساکی‌مفرد، صفیه، ۱۳۹۱، *تاریخ تحولات سیاسی و اقتصادی کرانه‌های عربی خلیج فارس در دوره اشکانیان و ساسانیان*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مطالعات خلیج فارس، اهواز: دانشگاه شهید چمران اهواز.
- سلیمان‌زاده، علیرضا، ۱۳۹۶، *برآیند اقتصاد هم‌جواری ساسانیان با خاقانات گوک ترک غربی در عهد خسرو اول*، "پژوهش‌نامه اجتماعی و اقتصادی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، دو فصل‌نامه علمی-ترویجی"، سال هشتم، ش: ۱، صص. ۹۴-۷۱.
- شفیعی، آرین، ۱۳۹۵، *تأثیرات رقابت‌های سیاسی-اقتصادی ایران و روم شرقی (بیزانس) در دریای سرخ، اقیانوس هند و خلیج فارس در عصر ساسانی*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد مطالعات خلیج فارس، اهواز: دانشگاه شهید چمران اهواز.
- شکوئی، حسین، ۱۳۸۳، *فلسفه جغرافیا*، چاپ دوازدهم، تهران: گیتاشناسی.
- شیپمان، کلاوس، ۱۳۸۴، *مبانی تاریخ ساسانیان*، ترجمه: کیکاووس جهان‌داری، تهران: نشر فروزان روز.
- طبری، محمدبن جریر، ۱۳۷۵، *تاریخ طبری (تاریخ الرسل و الملوک)*، جلد ۲، چاپ پنجم، ترجمه: ابوالقاسم پاینده، تهران: اساطیر.
- عزتی، عزت‌الله، ۱۳۹۶، *ژئوپلیتیک*، چاپ دوازدهم، تهران: سمت.
- فرانک، آیرین و دیوید براونستون، ۱۳۶۷، *جاده ابریشم*، ترجمه: محسن ثلاثی، تهران: انتشارات صداوسیما.
- فرنود، رضا، ۱۳۹۵، *اطلس تاریخی دوره ساسانی*، تهران: نشر نی.
- فیشر، ویلیام‌بین و دیگران، ۱۳۸۴، *تاریخ ایران کمبریج، سرزمین ایران*، جلد ۱، ویراستار: ویلیام بین فیشر، ترجمه: مرتضی ثاقب‌فر، تهران: جامی.
- قاسم‌بگلو، مرتضی، ۱۳۸۵، *سکه‌های سیراف*، تهران: مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.
- کرتیس، جان، ۱۳۹۴، *بین‌النهرین و ایران در دوران اشکانی و ساسانی (وازنش و باززایی در حدود ۲۳۸ ق. م/ ۶۴۲ میلادی)*، چاپ سوم، ترجمه: زهرا باستی، تهران: سمت.
- کریستن سن، آرتور امانوئل، ۱۳۹۱، *ایران در زمان ساسانیان*، چاپ سوم، ترجمه: رشید یاسمی، تهران: نشر زرین.
- کیان‌راد، حسین، ۱۳۸۵، *جامعه و اقتصاد عصر ساسانی*، تهران: نشر سخن.

گوردن ایست، دابلیو، ۱۳۹۲، *تاریخ در بستر جغرافیا*، ترجمه: حسین حاتمی نژاد و حمیدرضا پیغمبری، تهران: پژوهشکده تاریخ اسلام.

لوکونین، ولادیمیر گریگوریوویچ، ۱۳۷۲، *تمدن ایران ساسانی*، چاپ سوم، ترجمه: عنایت‌الله رضا، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.

ماکسمیوک، کاتارزینا، ۱۳۹۷، *جغرافیای جنگ‌های ایران و روم*، ترجمه: حسین طلائی، تهران: امیرکبیر.

مختاری‌هشی، حسین، ۱۳۹۷، *تبیین مفهوم ژئواکونومی (اقتصاد ژئوپلیتیکی) و توصیه‌هایی برای ایران*، "فصلنامه ژئوپلیتیک"، سال چهاردهم، ش: ۲، صص. ۵۶-۸۲.

مرتضوی، خدایار و فریبا علی‌کرمی، ۱۳۹۳، *ژئواکونومی خاورمیانه و جهانی شدن/اقتصاد*، "مجله سیاست"، دوره چهل و چهارم، شماره: ۳۱، صص. ۶۸۵-۶۸۶.

مرسل‌پور، محسن و مرضیه فدوی، ۱۳۹۶، *بررسی جایگاه جاده‌ی ابریشم در دوره ساسانیان*، "تاریخنامه خوارزمی"، سال پنجم، ش: ۱۸، صص. ۱۶۴-۱۷۵.

مشکور، محمدجواد، ۱۳۷۱، *جغرافیای تاریخی ایران باستان*، تهران: دنیای کتاب.

معتکف، فریده و امید اسفندیاری، ۱۳۸۶، *مهم‌ترین مرکز تجارت مروارید بندر سیراف در زمان ساسانیان*، "مجموعه مقالات کنگره بین‌المللی سیراف"، جلد دوم، به‌اهتمام: عبدالکریم مشایخی و غلامحسین نظامی، بوشهر: انتشارات بوشهر.

مهرآفرین، رضا، ۱۳۹۷، *شهرهای ساسانی*، چاپ دوم، تهران: سمت.

نولدکه، تئودور، ۱۳۵۸، *تاریخ ایرانیان و عرب‌ها در زمان ساسانیان*، ترجمه: عباس زریاب‌خویی، تهران: انجمن آثار ملی.

وثوقی، محمدباقر، ۱۳۸۴، *تاریخ خلیج فارس و ممالک همجوار*، تهران: سمت.

وینتر، انگلبرت و بناته دیگناس، ۱۳۸۶، *روم و ایران: دو قدرت جهانی در کشاکش و همزیستی*، ترجمه: کیکاووس جهاننداری، تهران: فروزان‌روز.

لاتین:

- Brosius, M., 2006, *Peoples of the Ancient World: The Persians*, Routledge.
- Cowen, D. & Smith, N. 2009, "After Geopolitics? From the Geopolitical Social to Geoeconomics," *Antipode* 1, 22-48.
- Harper, P. O., 2006, *In search of a cultural identity Monuments and Artifacts of the Sasanian Near East, 3rd to 7th Century A.D.*, Bibliotheca Persica, America.
- Huyse, Ph., 1999, "Shahpur, Ka'bai-yi Zardusht", *Die dreisprachige Inschrift Shabuhr I. an. Der Ka'ba-I Zardusht*, vol. 1, Corpus Inscriptionum, London.
- Maksymiuk, K., 2015, *Geography of Roman-Iranian wars. Military operations of Rome and Sasanian Iran*, Siedlce.
- Rezakhani, Kh. 2017, *Reorienting the Sasanians East Iran in Late Antiquity*, Edinburgh University Press.